

Ankara Tütün ve Tütün Ürünlerinin Kullanımı ile Mücadele Çalıştayı: Etkinlik Deneyimi*

*Ankara Workshop on Combating the Use of Tobacco and Tobacco Products: Experience of The Event**

Yunus Emre Bulut¹ Nureddin Özdeğer² Toker Ergüder¹ Hamit Harun Bağcı³

Metin Hasde¹

1. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
2. Adana İl Sağlık Müdürlüğü
3. TC Sağlık Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Öz

Amaç: Başkent Ankara'da Valilik ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi işbirliği ile paydaş kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluş temsilcilerini bir araya getirerek ilde tütün ve tütün ürünlerinin kullanımı ile mücadeleye katkı sağlamak amacıyla "Ankara Tütün Ve Tütün Ürünlerinin Kullanımı İle Mücadele Çalıştayı" düzenlenmiştir. Bu çalışma, çalıştay masalarında ele alınan hususların ve uzman katılımcı görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalıştay için 5 farklı salonda oluşturulan 5 çalıştay masasında toplam 210 katılımcı bilgi, görgü, tecrübe ve önerilerini aktarmışlardır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 41,4±10,8 (minimum:18-maksimum:65), %58,1(n=122)'i kadın, %63,3(n=133)'ü lisansüstü eğitim seviyesine sahip olup %10,0(n=21)'u halen sigara kullandığını, %18,1(n=38)'i ise kullanmakta iken bıraktığını ifade etmiştir.

Sonuç: Dumansız hava sahası uygulaması ile geçmişte Dünya'ya örnek gösterilen Türkiye'de, tütün kullanımının artış trendinde olduğu bir dönemde tütün kullanımı ile mücadelenin her kesimden uzmanlar tarafından etraflıca ele alınmış olan bu çalıştayın çıktılarının, Başkent Ankara ve Türkiye'nin verdiği mücadeleye rehber olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tütün, Tütün Ürünleri, Tütün kontrolü, Çalıştay, Ankara.

* 6. Uluslararası, 24. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur (1-4 Aralık 2022, Antalya).

* Presented as an oral presentation at the 6th International, 24th National Public Health Congress (December 1-4, 2022, Antalya)

Alıntı Şekli / Cite this article as: Demirbaş O B, Özbaş C. Türkiye ve Dünya'da Bulaşıcı Hastalık Bildirim Sistemlerinin Güncel Durumu ve Karşılaştırılması. SOYD. 2023;4(3):99-105

Abstract

Objective: “Ankara Workshop on Combating the Use of Tobacco and Tobacco Products” was organized in Ankara, the capital city of Turkey, in cooperation with the Governorship and the University of Health Sciences to bring together representatives of partner institutions, organizations and non-governmental organizations to contribute to the struggle against the use of tobacco and tobacco products in the province. This study was conducted to evaluate the issues discussed at the workshop tables and expert participant opinions.

Method: A total of 210 participants shared their knowledge, experience and suggestions at 5 workshop tables in 5 different halls.

Results: The mean age of the participants was 41.4±10.8 years (minimum: 18-maximum: 65), 58.1% (n=122) were female, 63.3% (n=133) had postgraduate education, 10.0% (n=21) were current smokers and 18.1% (n=38) had quit smoking.

Conclusion: At a time when tobacco use is on the rise in Turkey, which has been shown as an example to the world in the past with its smoke-free airspace implementation, the outputs of this workshop, in which the struggle against tobacco use was thoroughly discussed by experts from all walks of life, are expected to guide the struggle of the capital city Ankara and Turkey.

Keywords: Tobacco, Tobacco Products, Tobacco control, Workshop, Ankara.

GİRİŞ

Ülkemizin tütün ile mücadelesi 1996 yılında çıkarılan 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi Ve Kontrolü Hakkında Kanun’la beraber var olan çalışmalar hız kazanmış, 2004 yılında tütün arz ve talebini azaltma yolunda ülkelere yol gösterici olan Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi (TKÇS)’nin imzalanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte ivme kazanmıştır (1). TKÇS ve MPOWER politika paketinin hayata geçirilmesindeki kararlılık, bunun için çıkartılan yeni yasalar, müdahaleler ve uygulamalar ile 2009 yılında ülkemiz %100 Dumansız Hava Sahası ilan edilerek, İrlanda ve İngiltere’den sonra tam dumansız üçüncü ülke olmayı başarmıştır. Türkiye’nin bu başarısı Dünya Sağlık Örgütü tarafından diğer ülkelere örnek gösterilmiştir. Sonraki yıllarda da tütünle mücadele kararlılığını sürdürerek MPOWER stratejilerinin tamamını uygulayan ender ülkelerden biri olmuştur (2).

Neredeyse tüm yetişkin sigara içicileri 26 yaşından önce sigara içmeye başlamaktadır. Bu da dumansız üniversite politikalarının önemini ortaya koymaktadır. Dumansız üniversite gibi politikalar, sigara içmeyenleri pasif sigara dumanına maruz kalmaktan korumasının yanında sigara içmenin sosyal olarak algılanan kabul edilebilirliğini azaltmakta, gençlerin ve genç yetişkinlerin sigara

içmeye başlamasını önlemekte, sigara içenlerin sigarayı bırakma çabalarını artırmakta ve üniversite idarecilerine tütünsüz bir ortam oluşturması yönünde yardımcı olmaktadır (3,4). Ülkemizde pek çok üniversite dumansız kampüs uygulamasını başlatmak için kolları sıvamıştır (5,6,7,8). Sağlık temalı bir üniversite olan Sağlık Bilimleri Üniversitesi (SBÜ) ise 2017 yılında “Dumansız Külliye Alanı” projesini başlatmıştır. Bu proje kapsamında bütün külliyelerinde açık alanların kullanıma uzak noktalarda daraltılmış sigara içilebilir alanlar oluşturulmuştur. Bu projenin başarı ile uygulanmasının verdiği güvenle; bu proje geliştirilerek ve güçlendirilerek 21 Eylül 2021 tarihinde alınan Senato Kararı ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi’nde “Dumansız Üniversite” uygulaması oluşturulmuş ve hayata geçirilmiştir (9,10).

Ancak ne var ki tütün kontrolündeki başarılarına rağmen Türkiye’de tütün kullanımı 2011-2013 yılları arasında dalgalı seyir izlemiş, 2013 yılından itibaren ise artış trendine girmiş ve 2018 yılında, 2000 yılındaki seviyesine ulaşmıştır (11). Türkiye’de 15 yaş üzeri kişilerde her gün tütün mamulü kullanım oranları 2014 yılından günümüze kadar mütemadiyen artmıştır (12,13). Günümüzde Türkiye, OECD ülkeleri arasında 15 yaş üzeri nüfusta her gün sigara kullanımı sıralamasında

ilk sıradadır (14). Dünya genelinde 204 ülkenin tütün kullanım durumunu ortaya koyan bir araştırmada 1990-2019 yılları arasında tütün ürünü tüketiminin azalma eğiliminde olduğu vurgulanırken, ne yazık ki ülkemizde yine bu tarihler arasında tütün kullanımında kadınlarda %14'lük artış görülmüştür (15). Durdurulamayan bu artış, tütün kontrolüne yönelik çıkarılan yasaların ve düzenlenen programların tütün kontrolünü etkin bir biçimde sağlamada yetersiz kaldığı ile ilgili endişeler doğurmaktadır.

Ülkemizde tütün kullanımının artış eğiliminde olduğu bir dönemde, Ankara'daki paydaş kurum ve kuruluş temsilcilerini bir araya getirerek tütün kontrolünde gelinen son durumu masaya yatırmak, katılımcıların bilgi ve birikimlerini paylaşabilmeleri için zemin oluşturmak ve İlimizde tütün ve tütün ürünlerinin kullanımı ile mücadeleye katkı sağlamak amacıyla Ankara Valiliği ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi (SBÜ) işbirliği ile 21 Temmuz 2022 tarihinde tam gün süren "Ankara Tütün Ve Tütün Ürünlerinin Kullanımı İle Mücadele Çalıştayı" düzenlenmiştir. Bu çalışma, çalıştay masalarında ele alınan hususların ve uzman katılımcı görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Valilik ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi koordinatörlüğünde, ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarından (STK) temsilcileri bir araya getirip eşgüdüm sağlamak amacıyla gerçekleştirilen çalıştay için Tütün Ürünlerine Talebin Azaltılması, Tütün Ürünlerine Ulaşılabilirliğin Azaltılması/Arzın Önlenmesi, İzleme-Değerlendirme ve Forum masaları olmak üzere 5 farklı salonda 5 çalıştay masası oluşturulmuştur. Her masada alanında uzman bir moderatör ve en az 2 adet raportör yetkilendirilmiştir. Masalarda katılımcı olarak tütün ve tütün ürünleri ile mücadelede yer alan tüm paydaşların temsil edilmesine dikkat edilmiştir. Bu anlamda çalıştay masalarında konuyla ilgili akademik çalışmaları olan öğretim üyeleri, Valilik ve Kaymakamlıklarından temsilciler, ilgili meslek kuruluşlarının temsilcileri, ilgili esnaf odası temsilcileri, tütün bağımlılığı tedavisinde görev alan klinisyen ve klinik psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, basın mensupları, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı,

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu, üniversiteler, belediyeler gibi kurumlarda görev yapan daire başkanı, sağlık idarecisi, il/ilçe müdürü, şube müdürü, halk sağlığı uzmanı, klinisyenler, öğretim üyeleri, okul müdür/müdür yardımcıları ve ilgili sivil toplum kuruluşu (STK) temsilcileri yer almıştır. Katılımcıların bazı demografik özellikleri, çalıştığı kurum, sigara kullanımı gibi kişisel bilgileri çalıştay kaydı esnasında çalıştay görevlileri tarafından not edilmiştir.

Çalıştayın ilk oturumunda; aynı zamanda ev sahibi de olan SBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı, Ankara Valisi ve SBÜ Rektörü'nün açılış konuşmalarının akabinde; Ankara İl Sağlık Müdürlüğü yetkilisi ve DSÖ Türkiye Ofisi Program Yöneticisinin Dünya, Türkiye ve Ankara'daki tütün mücadelesinin son durumunu içeren sunumları gerçekleştirilmiştir. Ardından çalıştay masalarına geçilmiştir. Son oturumda ise çalıştay masa moderatörleri tarafından masaların raporları sunulmuştur. Çalıştay sonunda tüm katılımcılara Katılım Belgesi takdim edilmiştir.

Veriler sayı, yüzde, standart sapma, minimum ve maksimum değerler şeklinde verilmiştir.

BULGULAR

Ankara'da tütün ve tütün ürünlerinin kullanımı ile mücadeleye katkı sağlamak amacıyla Ankara Valiliği ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi iş birliği ile düzenlenen çalıştayda toplam 210 katılımcı, 5 ayrı masada bilgi, görgü, tecrübe ve önerilerini aktarmışlardır. Katılımcıların yaş ortalaması 41,4±10,8 (minimum:18-maksimum:65), %58,1(n=122)'i kadın, %31,4(n=66)'ü lisans, %63,3(n=133)'ü ise lisansüstü eğitim seviyesine sahip olup %10,0(n=21)'u halen sigara kullandığını, %18,1(n=38)'i ise kullanmakta iken bıraktığını ifade etmiştir. Katılımcıların %24,3(n=51)'ü Millî Eğitim Bakanlığı ilk-orta-lise ve dengi okullarda, %20,5(n=43)'i üniversitelerde, %9,0(n=19)'u hastaneler veya sigara bırakma polikliniklerinde ve %8,6(n=18)'i ise Sağlık Bakanlığı veya İl/ilçe teşkilatlarında; %10,5(n=22)'i %9,5(n=20)'i öğretim üyesi, %8,6(n=18)'i sivil toplum kuruluşu temsilcisi, %3,8(n=8)'i ise tütün denetçisi olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların diğer görev yerleri ve yapmakta oldukları görevleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalıştay katılımcılarının cinsiyet, eğitim, sigara kullanım durumu, görev yeri ve görevleri ile ilgili özellikleri (n=210)

Özellik		n	%
Cinsiyet	Erkek	88	41,9
	Kadın	122	58,1
Eğitim Durumu	Lise mezunu	11	5,2
	Lisans mezunu	66	31,4
	Lisansüstü seviyesi	133	63,3
Sigara kullanım durumu	Kullanıyor	21	10,0
	Kullanmıyor	151	71,9
	Brakmış	38	18,1
Görev yaptığı kurum	Milli eğitim bakanlığı/ilk-orta-lise dengi okullar	51	24,3
	Üniversiteler	43	20,5
	Hastaneler/Sigara bırakma polikliniği	19	9,0
	Sağlık bakanlığı/il ve ilçe teşkilatı	18	8,6
	Gençlik ve Spor Bakanlığı/Gençlik Merkezi	17	8,1
	Sivil Toplum Kuruluşları	16	7,6
	Tarım ve Orman Bakanlığı	9	4,3
	İçişleri Bakanlığı/Valilik/Kaymakamlıklar	9	4,3
	Diğer	8	3,8
	Baro	6	2,9
	Belediyeler	5	2,4
	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	3	1,4
	Basın Kuruluşu	2	1,0
	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	2	1,0
	Enerji ve Tabii kaynaklar Bakanlığı	2	1,0
Görevi	İdareci/koordinatör	22	10,5
	Öğretim üyesi	21	10,0
	Öğretmen	20	9,5
	Okul müdürü/müdür yardımcısı	19	9,0
	Sivil toplum kuruluşu temsilcisi	18	8,6
	Araştırma görevlisi	16	7,6
	Diğer memur	14	6,7
	Sağlık idarecisi	10	4,8
	Hekim/Uzman hekim	10	4,8
	Gençlik lideri	9	4,3
	Tütün denetçisi	8	3,8
	Avukat	7	3,3
	Psikolog	6	2,9
	Öğrenci	6	2,9
	Sosyal Çalışmacı/Sosyal hizmet uzmanı/Çocuk gelişim uzmanı	5	2,4
	Diğer yardımcı sağlık personeli	5	2,4
	Rehber öğretmen	5	2,4
	Daire Başkanı / Vali / Vali yardımcısı / Kaymakam	4	1,9
	Sigara bırakma poliklinik doktoru	3	1,4
	Basın mensubu	2	1,0

Çalıştay salonlarında yapılan konuşmalar, değerlendirmeler ve sunumlara göre; Tütün endüstrisi dünyanın en öldürücü ve en karlı endüstrisidir. DSÖ verilerine göre dünya genelinde 942 milyon erkek ve 175 milyon kadın halen sigara içmektedir (1.14 milyar kişi). Türkiye’de ise 19 milyon 237 bin kişi sigara kullanmaktadır (13 milyon 278 bin erkek, 5 milyon 859 bin kadın). Her yıl 8 milyondan fazla kişi tütün kullanımından ötürü erken ölmektedir. 7 milyon ölüm direkt olarak sigara içmekten, yaklaşık 900 bin ölüm ise başkasının içtiği sigara dumanına maruz kalınmasından dolayı meydana gelmektedir. Türkiye’de ise yaklaşık 120 bin kişi tütün kullanımı sebebiyle erken ölmektedir. Bu, tüm ölümlerin %25’ini oluşturmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde tarihinde ilk kez yetişkinlerdeki tütün kullanım oranını % 15’in (14.9) altına inmiş durumdadır. Bu oran 1997 yılında % 27.7, 2014 yılında ise %16.8 idi. İngiltere’de de tarihlerindeki en düşük oran yakalanmıştır. 2015 yılında tütün kullanımı %16.9’a, 2012 yılında ise %19.3 inmişti. Avustralya’da 18 yaş ve üzeri yetişkinlerde sigara içme oranı 2011-2012 yılında %16.1 iken günümüzde % 14.7’ye düşmüştür. Ayrıca Singapur’da 2000, Yeni Zelanda’da ise 2007 yılından sonra doğanlara sigara satışı tamamen yasaklanmıştır. Finlandiya 2040, İsveç, Yeni Zelanda ve İrlanda 2025, İskoçya 2034 yıllarında “Tütünsüz Ülke” vizyonunu ortaya koymuştur. Ülkemizde ise tütün kullanımı maalesef son yıllarda artmaktadır.

Ankara İl genelinde tütün kontrolü kapsamında inceleme ve değerlendirme yapmak üzere oluşturulan denetim ekiplerinde asgari 2 görevli bulunmaktadır. Her ekipte polis, jandarma veya zabıta memuru yanında İl Sağlık, İl Millî Eğitim veya İl Tarım Müdürlüğü görevlisi yer alacak şekilde Valilik Oluru ile resmi olarak görevlendirmeleri yapılmaktadır. Görevlendirilen denetçilere Tütün Denetçi eğitimleri verilmesinden sonra denetimler esnasında kullanılmak üzere denetçi kimlik kartı düzenlenmektedir. Ayrıca denetim ekiplerine Dumansız Hava Sahası Denetim Sistemi programının yüklü olduğu bir tablet ve matbu tutanaklar verilmektedir. 4207 ve 4733 Sayılı Kanunlar kapsamında Ankara’da 9 merkez ve 16 perifer ilçede 69 emniyet personeli, 68 sağlık personeli ve toplamda 40 tütün denetim ekibi bulunmaktadır. Bu ekipler merkez ilçelerde 7 gün 24 saat, perifer ilçelerde ise 08:00-17:00 saatleri arasında denetimler gerçekleştirilmektedir. Tüm dünyayı ve ülkemizi etkisi altına alan pandeminin etkisi ile 2020 ve 2021 yıllarında azalma olmakla birlikte denetimlerin istikrarlı bir şekilde sürdürüğü söylenebilir. Ayrıca Ankara’da

2022 yılının ilk 6 ayında 55 sigara bırakma polikliniğine toplam 34.217 müracaat olmuştur. Bu müracaatlardan 7.711 hastaya sadece danışmanlık hizmet verilirken, 28.506 hastaya ise farmakolojik ilaç tedavisi başlanmıştır.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, 21.09.2021 tarihinde aldığı senato kararı ile üniversiteye ait tüm açık ve kapalı alanlarda sigaranın içilmesini yasaklayarak «Dumansız Üniversite» alanı uygulamasını başlatmıştır. Bu kapsamda Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane ve Hamidiye Kampüsündeki tüm fakültelerin birinci sınıflarına 2 saat “tütün kontrolü” dersi konulmuştur. Ayrıca belirli aralıklarla öğrencilerin tütün kullanım alışkanlıklarındaki değişim takip edilmektedir.

TARTIŞMA

Ankara ilinde yürütülen tütün kontrol çalışmalarının değerlendirildiği son derece verimli geçen bir günlük çalıştay oturumlarında, alanında uzman katılımcılar kendi bilgi, görgü, deneyim ve önerilerini aktarma fırsatı bulmuşlardır. Tütün kontrolünün özellikle arz ve talep yönleriyle ilgili tüm paydaş kurum, kuruluş ve STK’ların her kademesindeki temsilcilerinin çalıştaya katılım sağladığı görülmüştür.

Çalıştay katılımcılarının %10’u sigara kullanmakta olduğunu belirtmiştir. Türkiye’de ise son araştırmalara göre tütün ürünü kullananların oranı %32,1 olarak ifade edilmektedir (12). Çalıştay katılımcılarının ülkedekinin çok altında bir sigara kullanma oranına sahip olması, tütün ve tütün ürünlerinin kullanımı ile mücadelede son durumu değerlendirmeyi amaçlayan çalıştay masalarında konunun daha içten ve samimi bir şekilde tartışılmasına olanak vermiş olabileceğini düşündürmektedir.

Çalıştay oturumlarında pek çok öneri dile getirilmiştir. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- 18 yaş altı kişilere tütün ürünlerinin satışın engellenmesi kimlik kontrolü zorunluluğu getirilmelidir. 18 yaş altı kişilere tütün ürünlerinin satışının veya tek tek dal sigara satışının tespit edildiği durumlarda işletmenin ruhsatı iptal edilmelidir.
- Tütün ürünleri mevzuat gereği kapalı ve görünmeyen bölmelerde satılmalı, bu ürünlerin görünürlüğünün azaltılması uygulaması denetlenmelidir.
- İçki ve tütün ürünleri satan işletmeler yerleşim yerlerinin dışına taşınmalıdır. İl ve ilçelerin yüz ölçümüne veya

nüfuslarına göre tütün ürünü satışı yerlerinin açılmasına belli bir kota uygulaması getirilerek (Örneğin: her 4000 nüfusa 1 tütün ürünü satış yeri) satış sınırlandırılmalı ve tespit edilen bu sayının üstüne asla çıkılmamalıdır. Bir seferde satılabilecek tütün ürünü sayısı da sınırlandırılmalıdır.

- İnsan sağlığına bu denli zararlı olan sigaraya ulaşmada nakit ödemenin caydırıcı etkisinden yararlanılmalı; kullanan kişilerin alın teriyle kazandıkları parayı nakit ödedikleri takdirde diğer zorunlu ihtiyaçlarından kısarak kendilerini zehirlenmek için sigara satın aldığı farkındalığını kazandırmak adına kredi kartı ile önceden borçlanma yöntemiyle sigara satışının yasaklanması, bunun için gerekli kanuni düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tütün kontrolü denetimlerinin daha objektif ve insan faktöründen arındırılmış bir şekilde icra edilebilmesi için teknoloji alt yapısı elden geçirilmeli, kameralı sistemler ve tabletler gibi daha modern cihazlar kullanılmalı, yasal düzenlemeler buna uygun hale getirilmelidir. Gerçek zamanlı, denetim ekiplerini de denetleyen online sistemler geliştirilmelidir.
- Denetim sistemleri gönüllerle desteklenmelidir. Fahri tütün denetmenliği sistemi oluşturulmalıdır.
- Denetimler sonrasında kesilen cezaların tahsilinde yaşanan aksaklıklar giderilmeli, uygulanabilir algoritmalar oluşturulmalıdır. 4207 sayılı kanunun 5.2 maddesinde yer alan işletme sorumluları tanımının içeriğinin tam olarak aydınlatılması ve cezanın muhatabının netleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca ilgili kanunda cezai müeyyide kısmında 1 yıllık dönemdeki tekerrür uygulamasında tekerrürün ne anlama geldiği açık ve net olarak belirtilmelidir. Bu suretle mahkemelerden dönen tütün cezalarının önüne geçilecek düzenlemeler yapılmalıdır.
- Açık/kapalı alan tanımlarının yeniden gözden geçirilmeli, sigara ve nargile tüketilebilen işletmelerin açılma koşullarının ağırlaştırılarak yeniden düzenlenmeli ve açılış koşullarının devam edip etmediği düzenli olarak denetlenmelidir.
- ALO 184, Yeşil Dedektör gibi tütün kontrolüne yönelik geliştirilen uygulamaların tanınırlığını arttıracak tanıtım organizasyonları yapılmalıdır.
- Açık alanlarda tütün ürünü tüketiminin serbest olduğu alanların isimleri olumsuz imge oluşturacak

şekilde seçilmelidir, örneğin; siyah alan. Bunun gibi; Otobüs durakları, çocuk parkı ve bahçeler gibi sigara içilmesinin yasak olduğu alanları vurgulamak adına isimlendirme ve renklendirme özenle yapılmalıdır, örneğin; yeşil durak.

- Tütün ürünü ve diğer bağımlılık yapan maddeleri kullanmayan ve Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan daha az faydalanan kişiler taltif edilmeli, ödüllendirici ve bırakmayı teşvik edici bir takım faaliyetler yapılmalıdır. Tütün ürünü kullanmayan çalışanların yıllık izinleri arttırılmalıdır. (Örneğin: iyi uygulama örneği olarak Japonya'da sigara içmeyenlere 6 gün ek izin verilmesi.) Tütün ürünü kullanmayan memurlara bir miktar hizmet puanı eklenebilir. Aksine tütün ürünü kullanan kişilerin sosyal güvenceleri sınırlandırılmalı, günlük sigara için işten uzak kaldığı süreler akşam mesaisine eklenmelidir (Örneğin: Sigara içen kişilerin günlük/haftalık mesai saatleri 8.00-17.30/ Cumartesi 9.00-12.00 olmalıdır). İşe alımlarda ve işe giriş mülakatlarında sigara içmeyenlere ek puan verilmelidir.
- Sosyal medya ve dijital platformlarda tütün ürünlerini özendiren yayınlara karşı önleyici tedbirler alınmalıdır. Sosyal medyada kullanılan sigara ve nargile fotoğrafların yayınlanmasının ve beğeni almasının önüne geçilmelidir. Bu gibi paylaşımlar reklam olarak değerlendirilmelidir
- Kamu kurum ve kuruluşlarında özellikle yöneticilerin, mülki idare amirlerinin, il/ilçe sağlık müdürleri, hizmet başkanları ve başhekimlerin, seçilmiş kişilerin, belediye başkanlarının ve meclis üyelerinin kapalı alanlarda, makam odalarında ve makam araçlarında sigara içmelerinin önüne geçilmelidir.
- 2010 yılı ve sonrasında doğan bireylerden sigara içmelerinin kamu kurumlarında işe alınmayacağı bugünden duyurulabilir.
- Tarımda tütüne alternatif ürünler programının devreye sokularak tarım ürünü olarak tütünün cazip bir ürün olmaktan çıkarılması sağlanmalıdır.

Sonuç olarak; Dünya'da pek çok ülkede tütün ürünü kullanımına yönelik koruma ve kontrol programları etkin bir şekilde uygulanmakta ve bu programlar meyvelerini verip tütün kullanım oranlarını oldukça azalmakta iken; dumansız hava sahası uygulaması ile Dünya'ya örnek gösterilen Türkiye'de, tütün kullanımının artış trendinde

olduğu bir dönemde konunun her kesimden uzmanları tarafından etraflıca ele alınmış olması çok manidardır. Bu anlamda çalıştay çıktılarının Başkent Ankara ve Türkiye'nin tütün ve tütün ürünlerinin kullanımı ile mücadelesinde rehber olması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ergüder T (2008). Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi Küresel Sağlık İçin, Küresel Eylem (The WHO Framework Convention on Tobacco Control). Sağlık Bakanlığı Yayın No: 731 ISBN: 978-975-590-247-0, Ankara, Şubat, 2008. s:4,9
2. Bilir N (2016). Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi ve Türkiye: Bir Başarı Örneği. Güncel Göğüs Hastalıkları Serisi 2016; 4 (1): 7-12
3. Centers of Disease Control and Prevention. "Youth and Tobacco Use". (Erişim Tarihi: 20.10.2022) https://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/fact_sheets/youth_data/tobacco_use/index.htm
4. Wang, T. W., Tynan, M. A., Hallett, C., Walpert, L., Hopkins, M., Konter, D., & King, B. A. (2018). Smoke-Free and Tobacco-Free Policies in Colleges and Universities - United States and Territories, 2017. MMWR. Morbidity and mortality weekly report, 67(24), 686-689. <https://doi.org/10.15585/mmwr.mm6724a4>
5. "Tütünsüz Üniversite" İçin Adım Adım Uygulama Rehberi, Ankara, 2019.
6. Erciyes Üniversitesi. "Dumansız Kampüs". (Erişim Tarihi: 20.10.2022) <https://yesilkampus.erciyes.edu.tr/Sayfa/19/1/dumansiz-kampus.html>
7. Namık Kemal Üniversitesi. "Dumansız Kampüs Hareketi" (Erişim Tarihi: 20.10.2022) <https://dumansiz.nku.edu.tr/>
8. Üsküdar Üniversitesi. "Her şey "Dumansız Kampüs" için..." (Erişim Tarihi: 20.10.2022) <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/8439/her-sey-dumansiz-kampus-icin->
9. Sağlık Bilimleri Üniversitesi (2021), Kurum İçi Değerlendirme Raporu, 2021.
10. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Senato Kararı (2021), Toplantı Tarihi: 21.09.2021, Toplantı Sayısı:27, Karar Sayısı:27
11. Saraçoğlu S, Öztürk F (2020). Türkiye'de Tütün Kontrol Politikaları ve Tütün Tüketimi Üzerine Bir Değerlendirme. Politik Ekonomik Kuram, Cilt 4(1)
12. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. Yayın Tarihi: 01 Haziran 2023. Sayı: 49747
13. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2021. Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı. Ankara, 2023
14. OECD-iLibrary. "Smoking among adults". (Erişim Tarihi:20.10.2022), <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/611b5b35-en/index.html?itemId=/content/component/611b5b35-en#indicator-d1e1893>
15. GBD 2019 Tobacco Collaborators (2021). Spatial, temporal, and demographic patterns in prevalence of smoking tobacco use and attributable disease burden in 204 countries and territories, 1990-2019: a systematic analysis from the Global Burden of Disease Study 2019. The Lancet 2021; 397: 2337-6